

ANIMAUS TOTEMICS

© Josiana Ubaud – Abrieu de 2023

Aqueste fach culturau es una especialitat quasi erauresa, levat la celebrissima Tarasca de Tarascon en riba de Ròse, ò lei Chivaus frus d'Ais de Provença, dins Bocas de Ròse. Bèstias fantasticas ò realas mai ligadas a una istòria locala (realà ò imaginada ancianament ò recentament), fan son apparicion a de datas determinadas dins cada vilatge. Davant lo retorn a n'aquesta expression culturala, que pren de mai en mai d'importància, una Federacion deis animaus totemic s'es creada. De recampaments de totei lei totèms an luòc cada annada a Sant Cristòu, Viàs, Pesenàs, etc., dins Eraur. Duberts a d'autrei fachs culturaus pròchis, aquestei recampaments aculhisson tanben de gigants de Catalonha ò de Belgica.

Coma tota tradicion, una evolucion se constata au fiu deis ans. Primitivament lei carcassas deis animaus, pesugassas, èran portadas solament per leis òmes de la comunautat. Se faguèt puèi de carcassas mai leugieras per posquer èstre portadas per de fremas, e encara mai pichòtas per assimilar tanben leis enfants dins la fèsta.

Cadan an se vei crear un animau totemic novèu e ne'n siam ara a quicòm coma 80 bèstias. Lei doni per part dins mon diccionari ortografic que me siáu pas assabentada dei darnieras creacions :

Agaça d'Abelhan (34) *n pr f*
Ase de Beçan (34) *n pr m*
Ase Martin de Ginhac (34) *n pr m*
Baragònha de Sant Cristòu (34) *n pr f*
Becarut de de Mireval (34) *n pr m*
Bedarasca de Bedariús (34) *n pr f*
Boc de Paulhan (34) *n pr m*
Buòu de Mèsa (34) *n pr m*
Buòu de Portiranha (34) *n pr m*
Buòu de Sèta (34) *n pr m*
Buòu volant ~ Vòlabuòu de Sant Ambruès (30) *n pr m*
Cabra/Cabreta de Montanhac (34) *n pr f*
Cagarau/Cagaròl de Sant Pargòri (34) *n pr f*
Camèl de Besiers (34) *n pr m*
Caval marin d'Agde (34) *n pr m*
Ceba de Lesinhan la Ceba (34) *n pr f*
Cèrvi de Cervian (34) *n pr m*
Cese de Montarren (30) *n pr m*

Chaval baiard de Clarmont d'Eraur (34) *n pr m*
Chin de Sant Ponç de Malcans (34) *n pr m*
Chivalets *n pr m pl* (mantun vilatged'Eraur : Caus, Cornon Terralh, Fabregas, Florençac, Mèsa, Montbasin, Montpelhièr, Pesenàs, Porçan)
Chivaus frus d'Ais de Provença (13) *n pr m pl*
Cocairós de Saussan (34) *n pr m*
Conilh/Lapin de Cerç (34) *n pr m*
Cranc de Marselhan (34) *n pr m*
Dindola de Vilanòva de Besiers (34) *n pr f*
Drac de La Salvetat (34) *n pr m*
Drac de Magalàs (34) *n pr m*
Drac de Montdragon (84) *n pr m*
Eiriç (o Romegaire) de Rojan (34) *n pr m*
Gorgolh de Pomairòl (34) *n pr m*
Granhòta de Liuran (34) *n pr f*

Granhòta de Narbona (11) <i>n pr f</i>	(34) <i>n pr m</i>
Granhòta de St Genièrs de Fontarecha (34) <i>n pr f</i>	Pòrc ròse/Porcèl de Porçan (34) <i>n pr m</i>
Grapaud de Baçan (30) <i>n pr m</i>	Pòrc singlar de Varatge (83) <i>n pr m</i>
Lebrièr de Niçan (34) <i>n pr m</i>	Porquet de Pinet (34) <i>n pr m</i>
Leon del Poget (34) <i>n pr m</i>	Quimèra de Besièrs (34) <i>n pr f</i>
Lòca de Nisàs (34) <i>n pr f</i>	Rana de Liuran de Besièrs (34) <i>n pr f</i>
Lop de Castelnòu de Guèrs (34) <i>n pr m</i>	Rascassa de Narbona (11) <i>n pr f</i>
Lop de Lopian (34) <i>n pr m</i>	Ratàs de Gabian (34) <i>n pr m</i>
Moissau de Maurin (34) <i>n pr m</i>	Romèca d'Alès (30) <i>n pr f</i>
Mújol de Balaruc Vièlh (34) <i>n pr m</i>	Romegaire de Rojan (34) <i>n pr m</i>
Muòl de Valràs (34) <i>n pr m</i>	Sèrp de Bedariús (34) <i>nf</i>
Parpalhon/Parpalhòl de Nefiès <i>n pr m</i>	Singlar/Senglier de Varatge (83) <i>n pr m</i>
Pelican de Puègserguièr (34) <i>n pr m</i>	Tamarro/Tamàrron ? de Pesenàs (34) <i>n pr m</i>
Picard de Sant Joan de Fòs (34) <i>n pr m</i>	Tamarro/Tamàrron ? de Vendargue (34) <i>n pr m</i>
Pesolh de Conàs (34) <i>n pr m</i>	Tarasca d'Arle (13) <i>n pr f</i>
Pesolh d'Espondelhan (34) <i>n pr m</i>	Tarasca de Tarascon (13) <i>n pr f</i>
Pisa d'Aumessàs (30) <i>n pr f</i>	Tartuga de Linhan d'Òrb (34) <i>n pr f</i>
Pofre de Rojan (34) <i>n pr m</i>	Testut de Montblanc (34) <i>n pr m</i>
Polin d'Adičan (34) <i>n pr m</i>	Tribus Lupis de Cornon Terralh (34) <i>n pr m</i>
Polin d'Alinhan (34) <i>n pr m</i>	Trocha de La Salvetat (34) <i>n pr f</i>
Polin de Montblanc (34) <i>n pr m</i>	Unicorn de Serinhan (34) <i>n pr f</i>
Polin de Nesinhan de l'Avesque (34) <i>n pr m</i>	Vaca de Murvièlh de Besièrs (34) <i>n pr f</i>
Polin de Pesenàs (34) <i>n pr m</i>	Veïdrac de Vilamanda/Vilaveirac (34) <i>n pr m</i>
Polin de Sant Tibèri (34) <i>n pr m</i>	Vòlabuòu de Sant Ambruèis (30) <i>n pr m</i>
Polin de Vias (34) <i>n pr m</i>	
Pòrc negre de Sant Andrieu de Sangònies	

Cò interessant es la mobilizacion transgeneracionala que genera aquesta tradicion : bricolejaires per bastir la carcassa metallica e autreis accessòris (tèstas e maissas mobilas, coas mobilas, dents ben blancas), cordurieras per la tela que la vestís, musicaires (cada animau a sa musica), mestres de dança (cada animau a sa dança), totei i van de son ajuda. Ai vist de prèp la creacion de dos totèms pròchi de mon vilatge (que tòca Montpelhier) : lo Tamarro (biais de Daüt) de Vendargue (engimbrat en particular per Ricard e Pascala Barre) e la Baragònha de Sant Cristòu (engimbrat en particular per Bertrand Gros, Martina Sendra e Andrieu Vincent-Jurié). La Baragònha èra un èsser imaginari inventat per lei parents per metre en garda lei pichòts per fin que s'apròchen pas dei potz : « mèfi que la Baragònha te vai manjar ! ». Existissiá en cultura orala dins fòrça vilatges. L'animau totemic èra tot trobat per representar St Cristòu e foguèt creat 10 ans i a. Una remarca mai qu'interessanta deis estatjants vièlhs dau vilatge quora la veguèron per lo premier còp : « es ansin que l'aviam imatginada, es èla ! ». La forma causida juntava ambe

son imaginari d'enfants. Mai lo vam dei còlas de St Cristòu e de Vendargue lei menèt mai luenh encara : organizèron lo maridatge (a plen descabestrat) dau Tamarro e de la Baragònha. E en seguida la naissença de Baragonhetas e Baragonhets (amb metges per assistir a l'ajaçament ! butatz ! butatz dòna !), pretèxtes per fargar de carcassas mai leugieras per èstre portadas per d'enfants. Se plora pas dins lei còlas deis afogats deis animaus totemics, òbras federativas au plus mai ! Assagi de butar a la ròda per crear un animau encò mieu : ai propausat lo lusèrp (lézard vert ou ocellé) que la garriga dau Crès èra reputada seca e onte « e mai las sèrps i morrissián de set ».

Lei cartas postalas ancianas qu'ai poscut trobar pertòcan mai que mai lo Camèl de Bésiers, la Tarasca de Tarascon (a bodre...) e quauquei gravaduras dau Buòu de Mèsa, lo Chivalet de Montpelhier e lo Polin de St Tibèri. Lo bestiari contemporanèu a renovelat lei polins, ases et buòus ancians, en representant de cagaròu, catarineta, rascassa, trocha, cavau marin, etc. Mai curiós, que a costat de l'esperit animalier qu'a totjorn presidit a la causa, la causida de liumes, segur especialitats de l'endrech, mai pasmens a còntra sens de l'istòria eiretada : la Ceba de Lesinhan-la- Ceba (34), lo Cese de Montaren (30).

Vaquí quauqueis animaus ancians que se son perpetuats per la màger part (mai pas lo de Montpelhier qu'a totjorn pas manco sa placa en occitan a l'entrada de la vila, maugrat la promessa la man sus lo còr dei tres darniers cònses e consolessa...) e de mai recents. S'i veirà lei figures que fan lei portaires, notadament soslevar la carcassa a la verticala, lei mèstres de dança provesit d'un long baston, lei fanfaras qu'acompanhan cada animau, lei representacions simpaticas e benfasentas ò d'a fons sauvatjas primitivas maufasentas que sèrvon d'exorcismes. Autrament portaires de sens que leis Halloween artificiaus e importats bestiament per refús de l'eiretatge e atraccion infantila per çò que ven « de luenh » e « en angloamerican » (aquò òc fa modèrne e subretot d'a fons comerciau que lei gens se fabrican ren d'esperelei)...

Per mai de detalhs, se podrà consultar lei divèrs libres pareguts donats sus Internet (Claudi Alranq es un deis especialistas sus lo subjècte), lo *Cançonièr Totemic Lengadocien III* (Lhubac-Ubaud) e encara *Sète en chansons* (Maria-José e Joan Miquèl Lhubac) que dona un vièlh cantic onorant lo Buòu de Mèsa ò de cançons recentas acompañant leis animaus totemics novelament creats.

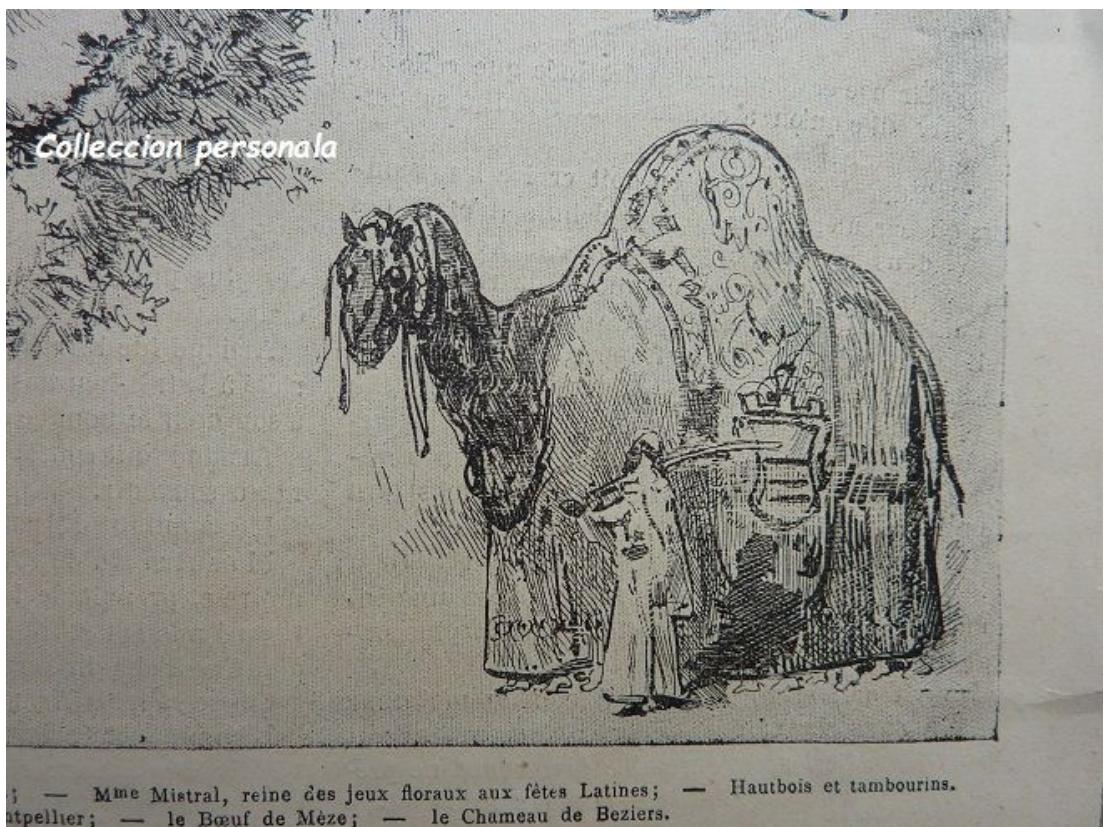
♪ ♀ ♪ ♀ ♪ ♀

Gravadura representant lei Fèstas latinas de Montpelhier de 1878
Ai quatre cantons, quatre animaus totemics eraurés detalhats çai-sota

Fèstas latinas 1878 – Lo Buòu de Mèsa

Fèstas latinas 1878 – Lo Camèl de Besièrs

Fèstas latinas 1878 – Lo Chivalet de Montpelhièr

Fèstas latinas 1878 – Lo Polin de St Tibèri

© Josiana Ubaud

Quauqueis animaus agropats en junh de 2011 sus la plaça de Viàs (34)

© Josiana Ubaud

L'Ase de Beçan (34) – La decoracion de papier càmbia cada an

© Josiana Ubaud

L'Ase de Beçan (34)

© Josiana Ubaud

L'Ase de Beçan (34) – Carcassa mai pichòta per lei joves

© Josiana Ubaud

L'Ase de Beçan (34) – Carcassa mai pichòta per lei joves

© Josiana Ubaud

L'Ase de Beçan (34) – Figuras impausadas

© Josiana Ubaud

L'Ase de Ginhac (34) menat per de filhas

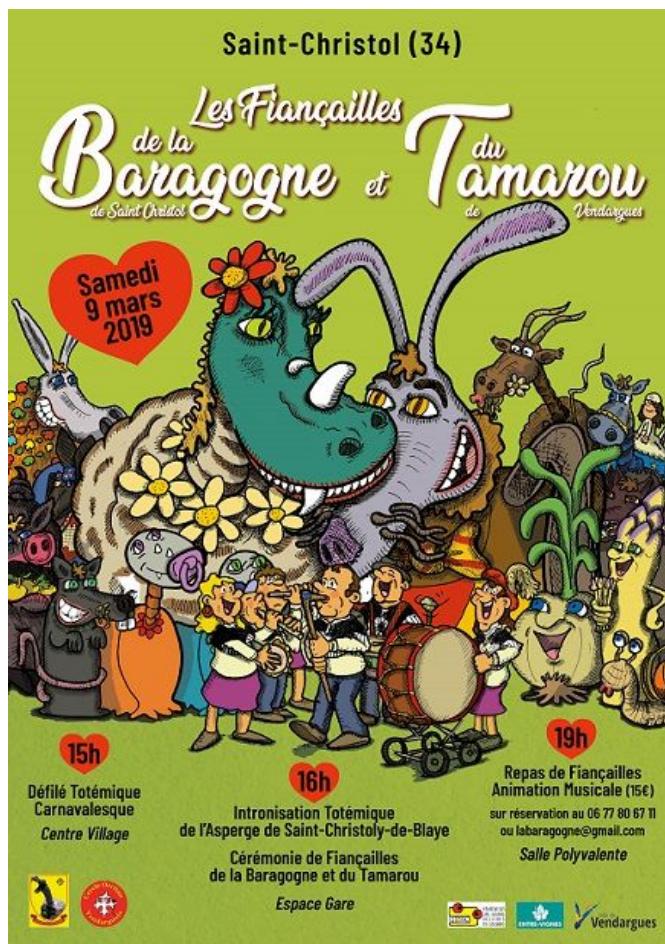

© Josiana Ubaud

L'Ase de Ginhac (34)

La Baragònha de Sant Cristòu (34)

Recampament deis animaus a Sant Cristòu en març de 2019

© Josiana Ubaud

**La Baragònha e sei Baragonhets e Baragonhetas de Sant Cristòu (34)
e lo menaire Andrieu Vincent-Jurié**

© Josiana Ubaud

**La Baragònha e sei Baragonhets e Baragonhetas de Sant Cristòu (34)
e lo menaire Bertrand Gros**

Baragonhets, Baragonhetas e fanfaras sus la plaça de St Cristòu (34)

Lo Boc de Paulhan (34) – Figura impausada

© Josiana Ubaud

Lo Boc de Paulhan (34)

© Josiana Ubaud

Lo Boc de Paulhan (34) (d'esquina en roge Martina Sandra)

© Josiane Ubœuf

Lo Buòu de Mèsa (34)

© Josiane Ubœuf

Lo Buòu de Mèsa (34)

© Josiana Ubau

Devoracion iniciatica d'un jove per lo Buòu de Mèsa (34)

© Josiana Ubau

Lo Buòu de Mèsa (34) – Carcassa mai pichòta per lei joves

**Tres estròfas (sus dotze !) dau Cantic dau Buòu de Mèsa, creat au sègle 18
(veire l'obratge *Sète en chansons* de J. M. e M. J. Lhubac, , 2022)**

1- Yo une prophétio

Qué parlo d'un gros biôou
Per euna lentana vio
En l'an cinquanto nôou
Padètra din la Gaulo
Amé quatorzé pés
Eun biôou qu'au près padaoullo
Tout protsé dé Béziers

1- I a una profecia

Que parla d'un gròs buòu
Per una lentana via
En l'an cinquanta nòu
**Padetrà dins la Gaula (paretrà)*
Ambe quatorze pès
Un buòu qu'a pres padaula (paraula)
Tot pròche de Besiers

2- Acos euno *merveyo

Aoù tems qué naoustrès sen
L'acciou es sans padeyo
Can toutes lou bédén
Biôu quitto la Garouno
Décen per lou Canaôu
La misède l'estounno
Ben din l'estang de Thaôu

2- Aquò's una *mervelha

Au temps que nautres sèm
L'accion es sans padelha (parelha)
Quand totes lo vedèm (vesèm)
Buòu quita la Garona
Descend per lo Canau
La misèda l'estona (misèra)
Ven dins l'estanh de Taur

5- Béziers sé desespédo

De soun paoudé cameôu
Pézenas es en colèdo
Son poulin n'es pas beou
Tsignac fo la tempesto
Poussan es din la poôu
De saoupré qué faou festo
A Mèze d'un gros biôou
(grafia d'origina)

5- Besiers se desespeda (desespera)

De son paude camèu (paure)
Pesenàs es en colèda (colèra)
Son polin n'es pas bèu
Ginhac fa la tempèsta
Porçan es dins la paur
De saupre que fan fèsta
A Mèsa d'un gròs buòu
(transcripcion qu'ai facha en grafia classica)

Se notarà l'allusion a totei lei autrei vilas provesidas d'un animau totemic e que serián gelosas ò esmeravelhadas per aqueste Buòu de Mèsa plus polit que leis autrei béstias.

Lo tèxte d'origine ten totei lei caracteristicas dau parlar setòri, transcrichas en escritura fonetica: lo *u* prononciat [eu] (*eun/un*, *breula/brutlar*, *agueulhada/agulhada*, *mousseurs/mossurs*), la mutacion consonantica *r* > *d* (*padaoula/paraula*, *misèda/misèra*, *veide/veire*), la mutacion *s* > *d* (*bedou/veson*, *didou/dison*, *fades/fasètz*).

© Josiana Ubau

© Josiana Ubau

Buòu de Mèsa, Buòu de Portiranha e Chivalets

© Josiana Ubau

Lo Buòu de Portiranha

© Josiana Ubau

La Cabreta de Montanhac (34)

© Josiana Ubaud

La Cabreta de Montanhac (34)

© Josiana Ubaud

La Cabreta de Montanhac (34)

Lo Camèl de Besièrs – Annada 1900

Lo Camèl de Besièrs fa son passacarriera – Annada 1900

Lo Caval Marin d'Agde (34)

Lo Caval Marin d'Agde (34)

© Josiana Ubau

Lo Cèrvi de Cervian (34)

© Josiana Ubau

Lo Cèrvi de Cervian (34)

© Josiana Ubau

Lo Cese de Montaren (30)

© Josiana Ubau

Lo Cese de Montaren (30) – Vilatge reputat per sei ceses

© Josiana Ubau

La Dindoleta de Vilanòva de Besiers (34)

Lo Drac de La Salvetat (34)

© Josiana Ubau

L'Eriç de Rojan (34)

© Josiana Ubau

Lo Cagarau de Sant Pargòri (34)

© Josiana Ubaud

Lo Gorgolh de Pomeròl (34)

Representa un insècte que destrusís la frucha dei pomiers (d'aquí l'acompanhatritz vestida en poma) sonat scientificament « rynchite rouge du pommier »

© Josiana Ubaud

Lo Gorgolh de Pomeròl (34) en mai pichòt per leis enfants

© Josiana Ubau

Lo Lop de Lopian (34) e son menaire

© Josiana Ubau

Lo Lop de Lopian (34) e son menaire

Lo Lop de Lopian (34) – Carcassa mai pichòta per leis enfants

La Pisa d'Aumessàs (30)

Imaginada per la regenta Isabèla Curtis – Mostre serpentifòrme que s'escond dins lo lac de Pise en Cevena e portat per leis enfants

© Josiana Ubaud

La Pisa d'Aumessàs (30)

© Josiana Ubaud

La Pisa d'Aumessàs (30)

© Josiana Ubaua

Lo Polin de Viàs (34)

© Josiana Ubaua

Lei dos Polins de Viàs (34)

© Josiana Ubau

Lo Polin de Viàs (34) portat per lei fremas

© Josiana Ubau

Lo Pòrc ròse de Porçan (34)

© Josiana Ubaud

Lo Tamarro de Vendargue (34)

© Josiana Ubaud

Lo Tamarro de Vendargue (34)

collection personala
Tarascon
Procession de la Tarasque.

La Tarasca de Tarascon (13) menada a l'estaca per Sta Marta – Annadas 1900

Coll. LA.

127. EN PROVENCE.— La Tarasque & ses Servants à Tarascon

La Tarasca de Tarascon (13) – Annadas 1900

La Tarasca de Tarascon (13) – Annadas 1900

Estatua de la Tarasca en riba de Ròse a Tarascon (13)

© Josiana Ubau

Lo Testut de Montblanc (34)

© Josiana Ubau

Lo Testut de Montblanc (34) – Lo levatge de la carcassa

Lo Testut de Montblanc (34)

Lo Testut de Montblanc (34) – Vestit deis afogats
(colors tradicionals : lo blanc dei vestits de fèsta, e sang e aur de la crotz occitana)

© Josiana Ubaud

Lei Tres-Lops de Cornon-Terrau (34)

© Josiana Ubaud

Lei Tres-Lops de Cornon-Terrau (34) – Fanfara sauvatja

© Josiana Ubaud

Lo Veidrac de Vilavairac (34)

© Josiana Ubaud

Lei dos Veidracs de Vilavairac (34)

Lo Veidrac de Vilavairac (34) – Figura impausada

© Josiana Ubaud

Una dei fanfaras acompanhatritz (Banda Sagana de Joan Miquèu Lhubac)

Fanfara dau Buòu de Portiranha (34)

Fanfara dei Tres Lops de Cornon-Terrau (34)

© Josiana Ubaud

Fanfara acompanhatrix dau Cese de Montaren (30)

Òsca en totei !